

23. okrugli stol o slobodnom pristupu informacijama

Povratak korijenima

– knjižica sažetaka –

Hrvatsko knjižničarsko društvo
Zagreb
2023.

Povratak korijenima

23. okrugli stol o slobodnom pristupu informacijama
Knjižnice grada Zagreba, 8. 12. 2023.

Organizator

Hrvatsko knjižničarsko društvo
Komisija za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja

Suorganizator

Knjižnice grada Zagreba

PROGRAMSKI I ORGANIZACIJSKI ODBOR

Silvija Perić (predsjednica)

Gordana Bjelovarac

Milena Bon

Adela Ćurlić

Snježana Ercegovac

Miroslav Katić

Tea Grašić Kvesić

Martina Majdak

Iva Pavušek Rakarić

Renata Petrušić

Jasenka Pleško

Tihana Rašeta

Sara Semenski

Annemari Štimac

UREDNIŠTVO

Silvija Perić

Annemari Štimac

Snježana Ercegovac

LEKTURA

Iva Pavušek Rakarić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE NASLOVNICE

Miroslav Katić

Financijski podržalo:

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske

PROGRAM

- 9.00 – 9.30   Prijava sudionika
- 9.30 – 10.00   Pozdravni govori
- 10.00 – 10.20   **Sloboda izražavanja i njezina ograničenja**
Dijana Kesonja, zamjenica pučke pravobraniteljice
- 10.20 – 10.40   **Moguća uloga knjižnica u integraciji stranaca i manjina i suzbijanju diskriminacije**
Lucija Mulalić, Centar za mirovne studije
- 10.40 – 11.00   **Mogu li nam korisnici vjerovati?**
Božica Dragaš i Snježana Ercegovac, Knjižnice grada Zagreba
- 11.00 – 11.40   Rasprava i pitanja
- 11.40 – 12.00   Pauza
- 12.00 – 12.20   **Three Levels of Open Science**
Miro Pušnik, Central Technical Library at the University of Ljubljana
- 12.20 – 12.35   **Radionica „Fake Hunter – kritičkim korištenjem medija protiv lažnih vijesti“**
Andrea Katanović Babić, Osnovna škola „Vladimir Nazor“ Križevci
- 12.35 – 12.50   **Slobodan pristup informacijama u akademskom okruženju – promjene i prepreke (iz perspektive kritičkog knjižničarstva)**
Sanja Kovačević, Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- 12.50 – 13.05   **Deliberacija u Strukovnoj školi Virovitica**
Maja Kasapović, Strukovna škola Virovitica
- 13.05 – 13.20   **Čiji je crtež najljepši? – Razvoj dječjih vrlina i vrijednosti**
Anita Tufekčić i Biljana Krnjajić,
OŠ „Antun i Stjepan Radić“ Gunja, OŠ Siniše Glavaševića Vukovar
- 13.20 – 13.35   Rasprava i pitanja
- 13.35 – 13.50   Zaključci i zatvaranje

Dijana Kesonja

Ured pučke pravobraniteljice

info@ombudsman.hr

Sloboda izražavanja i njezina ograničenja

Sažetak

Izlaganje predstavlja pregled ovlasti/mandata institucije pučke pravobraniteljice, prvenstveno iz aspekta opunomoćenice Hrvatskoga sabora za zaštitu i promicanje ljudskih prava i sloboda te središnjeg tijela za suzbijanje diskriminacije.

U tom smislu, naglasak izlaganja stavit će se na slobodu izražavanja, tumačenje gdje prestaju granice te slobode, a počinje govor mržnje, što su lažne vijesti i dezinformacije te koje posljedice navedeni fenomeni mogu imati na društvo. Poseban osvrt bit će dan pojedinim postupcima koje je institucija pučke pravobraniteljice imala u kontekstu literature i suvremenih kulturnih te reklamnih sadržaja. Izlaganje će obuhvatiti i praksu koja se odnosi na zaštitu slobode izražavanja, čak i kada se radi o sadržaju koji vrijeđa, uznemirava i šokira.

Ključne riječi: institucija pučke pravobraniteljice, sloboda izražavanja, zaštita i promicanje ljudskih prava i sloboda

Radna biografija

Dijana Kesonja rođena je 1. studenoga 1975. godine u Rijeci, a diplomirala je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Rijeci 1999., gdje je 2015. godine završila i poslijediplomski specijalistički studij. Pravosudni ispit položila je 2001., a nakon vježbeničkog staža karijeru započinje kao odvjetnica 2003. godine. Od 2014. godine radi kao savjetnica pučke pravobraniteljice za pravne poslove i stratešku litigaciju u Službi za suzbijanje diskriminacije. Na dužnost zamjenice pučke pravobraniteljice izabrana je u Hrvatskom saboru 15. srpnja 2021. godine.

U dosadašnjoj karijeri specijalizirala se u području suzbijanja diskriminacije, posebno u području rada i zapošljavanja, zaštite prijavitelja nepravilnosti te govora mržnje.

Bila je članica brojnih stručnih radnih skupina i sudjelovala u radu međunarodnih seminara, konferencija i tribina iz područja ljudskih prava. Vodila je i mnoge edukacije vezane za suzbijanje diskriminacije, zaštitu prijavitelja nepravilnosti te zaštitu ljudskih prava za javne službenike, pravosudne dužnosnike, sindikalne predstavnike, poslodavce, studente, predstavnike drugih ombudsmanskih institucija izvan Hrvatske.

Lucija Mulalić

Centar za mirovne studije

lucija.mulalic@cms.hr

Moguća uloga knjižnica u integraciji stranaca i manjina i suzbijanju diskriminacije

Sažetak

U svojem radu Centar za mirovne studije bavi se i načinima i mogućnostima za suzbijanje diskriminacije u društvu i gradnji bolje i dvosmjerne integracije. U izlaganju će se prezentirati primjeri dobre prakse integracije, koji uključuju i knjižnice (primjerice, knjižnica u Dugavama, kvartu u kojem je smješteno i Prihvatilište za tražitelje azila i knjižnice u finskom gradu Turkuu) u stvaranju društva dobrodošlice.

Ključne riječi: Centar za mirovne studije, dvosmjerna integracija, knjižnice, suzbijanje diskriminacije

Radna biografija

Lucija Mulalić zaposlena je u Centru za mirovne studije, gdje radi kao koordinatorica projekata i članica programa *Izgradnja uključivog društva*. Program se bavi zagovaranjem za kvalitetnije integracijske i antidiskriminacijske politike i prakse te direktnom podrškom izbjeglicama i drugim migrantima, kao i migrantskim kolektivima. Lucija je i suvoditeljica kolegija Migracije pri Mirovnim studijima, obrazovnom programu koji organizira i provodi Centar za mirovne studije. Završila je Fakultet političkih znanosti u Zagrebu i studirala istraživanje mira i sukoba na Sveučilištu u Tampereu u Finskoj. Zanimaju je teme kritičkog pristupa integraciji, kao i teme rasizma, islamofobije te migrantskog aktivizma.

Božica Dragaš

Knjižnice grada Zagreba

bozica.dragas@kgz.hr**Snježana Ercegovac**

Knjižnice grada Zagreba

snjezana.ercegovac@kgz.hr**Mogu li nam korisnici vjerovati?****Sažetak**

Kad je riječ o slobodi informiranja, u IFLA-inim smjernicama istaknuto je da bi narodna knjižnica trebala moći obuhvaćati cijeli spektar ljudskoga iskustva i mišljenja, oslobođenih bilo kojega oblika cenzure. Također, narodna bi knjižnica trebala nastojati zadovoljiti potrebe svih skupina korisnika u zajednici, zbog čega treba nabavljati raznoliku građu i osiguravati korisnicima pristup raznolikim izvorima informacija, kako bi zadovoljila različite potrebe osoba svih dobi, interesa, stupnja obrazovanja ili socijalnog statusa. U skladu je to s pravom svakog čovjeka na slobodu mišljenja i izražavanja, što uključuje i slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja pomoću bilo kojeg medija i bez obzira na granice, kako je to izrijekom navedeno u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima Ujedinjenih naroda.

Zbog toga se u knjižnične zbirke stručne građe uvrštavaju i djela koja nisu znanstveno utemeljena, koja sadržavaju nepouzdana i nevjerodostojne informacije, pri čemu, primjerice, primjena takve vrste savjeta može biti štetna za ljudsko fizičko ili duševno zdravlje. Jednako tako, kako bi se zadovoljili različiti korisnički interesi, u sklopu knjižničnih programa organiziraju se tribine, predavanja i radionice na kojima se promiču nepouzdana i nevjerodostojni sadržaji.

S druge strane, sadržaji koji se zasnivaju na poricanju činjenične istine, relativiziranju dosega znanosti te davanju prednosti osobnim stavovima, teorijama i vrijednosnim prosudbama u suprotnosti su s temeljima informacijske znanosti i knjižničarstva kao profesije. Istraživanja pokazuju da javnost percipira knjižnice kao pouzdane i vjerodostojne ustanove koje čuvaju činjenice i znanje. Međunarodna i hrvatska knjižničarska zajednica odavno je prepoznala potrebu aktivnog uključivanja knjižnica u suzbijanje širenja lažnih vijesti i nepouzdanih izvora informacija te istaknula važnu ulogu koju knjižnica ima u tome.

Navedene oprečne zadaće narodne knjižnice nameću knjižničarima brojne dvojbe: od pitanja trebaju li se prilikom nabavne selekcije i prilikom vrednovanja građe razlikovati publikacije koje su pouzdane i znanstveno utemeljene od onih koje to nisu, preko pitanja može li se raspoloživim alatima sadržajne obrade te knjižničnim anotacijama napraviti razlika među tim dvjema vrstama građe kako korisnici ne bi bili dezinformirani prilikom pretraživanja knjižničnih e-kataloga, odnosno prilikom pretraživanja građe u slobodnom pristupu, do toga trebaju li knjižnice promovirati takve sadržaje organiziranjem programskih aktivnosti. Usto, u hrvatskom knjižničarstvu nije ustaljen ni termin za stručnu građu koja pripada tzv. pseudoznanosti.

U izlaganju će se iznijeti argumenti i protuargumenti za svaku od navedenih dvojba, predočit će se neki primjeri knjižničarske prakse te će se predložiti načini na koje se postojeći prijepori mogu riješiti.

Ključne riječi: narodne knjižnice, nepouzdana izvori informacija, nevjerodostojna stručna građa, znanstveno neutemeljena građa

Radna biografija

Božica Dragaš na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu stekla je zvanje profesora kroatistike i južnoslavenskih filologija te diplomiranog bibliotekara. U mreži Knjižnice Marina Držića, koja pokriva područje zagrebačke gradske četvrti Trnje, zaposlila se 1992. godine na radnom mjestu diplomiranog knjižničara-informatora na odjelu za odrasle, a ubrzo je, kao voditeljica stručne grupe poslova, ponajviše bila zadužena za poslove vezane za informatizaciju knjižničnoga poslovanja.

Godine 2016. imenovana je koordinatoricom Knjižnice Savica, ogranka Knjižnice Marina Držića, a od 2017. godine voditeljica je mreže Knjižnice Marina Držića, pri čemu je ujedno i voditeljica nabave knjižnične građe. Godine 2019. stekla je zvanje višeg knjižničara.

Sudjelovala je na brojnim stručnim skupovima u Hrvatskoj i inozemstvu, a 2021. godine u sklopu programa Erasmus+ boravila je u Kopenhagenu u svrhu upoznavanja s knjižničnim uslugama i programima za migrante, izbjeglice i tražitelje azila. Autorica je više stručnih radova iz različitih područja knjižničarstva. Osobito je zainteresirana za promišljanje načina prilagodbe narodne knjižnice izazovima suvremenih društvenih i informacijsko-tehnoloških promjena te osmišljavanje novih usluga i programa u skladu s tim promjenama.

Snježana Ercegovac na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala je komparativnu književnosti i indologiju, a zatim i bibliotekarstvo. U Knjižnici Savica, ogranku Knjižnice Marina Držića, područne knjižnice u mreži Knjižnica grada Zagreba zaposlena je od 2004. godine. Otad pa do danas aktivno sudjeluje u organizaciji i provedbi različitih programa namijenjenih osnaživanju korisnika različitih dobnih skupina za samostalno pristupanje informacijama i procjenu njihove vjerodostojnosti. Zvanje višeg knjižničara stekla je 2019. godine. Članica je Komisije za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja od 2022. godine. Područje njezina interesa obuhvaća rad sa starijim korisnicima, rad s djecom s teškoćama u razvoju i odraslima s invaliditetom, poticanje čitanja i kritičkog mišljenja te promicanje zelene i informacijske pismenosti.

Miro Pušnik

Central Technical Library at the University of Ljubljana

Miro.Pusnik@ctk.uni-lj.si

Three Levels of Open Science Implementation in Slovenia

Abstract

Slovenia is currently undergoing a major process of implementing Open Science in national science policy. In this presentation three aspects of this process will be highlighted:

- the reform of the European Research Area, which is the basis for changes at the national level,
- the aspect of changes in national legislation,
- the aspect of operational adaptation of research organisations to the principles of Open Science at institutional level.

The third aspect is supported by the SPOZNAJ project, which will be presented in more detail.

Keywords: libraries, open science, Slovenia, SPOZNAJ project

Biography

Miro Pušnik has been Director of the Central Technical Library at the University of Ljubljana since 2009. He holds a Bachelor's degree in Zootechnics and a Master's degree in Scientific and Technical Informatics from the University of Ljubljana. Prior to his current position, he was the advisor on digital libraries and electronic resources. He led the project for the establishment and operation of the Digital Library of the University of Ljubljana in 2007.

Miro is the President of the National Council of Libraries of the Republic of Slovenia. He is a member of the COAlition S Leaders Group and was a member of the EOSC Working Group on Rules of Participation.

He has been involved in the drafting of national legislation in the field of open science and in the preparation of the Action Plan for Open Science in Slovenia. CTK is leading partner in SPOZNAJ project and 20 Slovenian public research organisations (out of 23) will work within the project to adapt their operations in accordance with the Scientific Research and Innovation Act, the Decree on the Implementation of Scientific Research Work in Accordance with the Principles of Open Science and related practices and principles of open science in ERA.

Andrea Katanović Babić

OŠ „Vladimir Nazor“ Križevci

andrea.katanovic@gmail.com

Radionica „Fake Hunter – kritičkim korištenjem medija protiv lažnih vijesti“

Sažetak

Mediji su sastavni dio našeg svakodnevnog života, konzumiramo ih i proizvodimo ih. Oni utječu na to kako doživljavamo svijet oko nas. Lažne vijesti (engl. *fake news*) česta su pojava na društvenim mrežama i internetu i uobičajeno sredstvo medijske manipulacije.

Lažne vijesti oblikuju naše mišljenje i stavove, a posebice su im podložni djeca i mladi kod kojih nije razvijen kritički stav prema medijima. Svakako treba promisliti i o nekritičkom pristupu i razini medijske (ne)pismenosti starijih osoba koji su također bitni konzumenti medijskih sadržaja, međutim na ovoj radionici koju je održao Goethe Institut Sarajevo u suradnji s Goethe Institutom Zagreb i Beograd, naglasak je bio na pristupu medijskom opismenjavanju djece po primjeru njemačke savezne pokrajine Schleswig-Holstein.

Radionicu su vodili medijski pedagozi Andreas Langer i Kathrin Reckling-Freitag iz Središnje službe za knjižnice Savezne pokrajine Schleswig-Holstein u Njemačkoj. Predstavili su stratešku igru za učenike/učenicu 8. razreda „Fake Hunter“. Na radionici su sudjelovali knjižničari školskih, srednjoškolskih i sveučilišnih knjižnica iz Hrvatske, Crne Gore, Albanije, BiH, Kosova i Srbije.

U izlaganju će biti dan osvrt na nacionalni okvir medijskog opismenjavanja u državama sudionicama, kratki teorijski uvod medijskih manipulacija s viralnim primjerima, predstaviti će se konkretni materijali koji se mogu koristiti *offline* i ukratko besplatna verzija igre „Fake Hunter“ (doduše, dostupna je zasad samo na njemačkom jeziku).

Ključne riječi: medijska pismenost, lažne vijesti, strateška igra

Radna biografija

Andrea Katanović Babić, školska knjižničarka u OŠ „Vladimir Nazor“ Križevci, vodila je ŽSV Koprivničko-križevačke županije tri godine, urednica u Svesku (rubrika školske knjižnice) 4 godine, dobitnica nagrade Lucina zvijezda za projekt Tragom bijelog jelena, 2019. sudjelovala na IFLA-inu Svjetskom kongresu školskih knjižničara. Članica HUŠK-a i DKPBKP-a. U svom školskom okruženju stavlja naglasak na medijsku pismenost, od 2018. godine u školskoj knjižnici redovno obilježava Dane medijske pismenosti (u trajanju od mjesec dana), od 2017. godine koordinator Erasmus projekata. Utemeljila i vodila Volonterski centar „Link“ 4 godine, organizirala 4 međunarodna volonterska kampa United in art and sport, volontirala u nekoliko međunarodnih kampova u inozemstvu i organizirala dvije međunarodne fotografske izložbe „Around the world“.

Slobodan pristup informacijama u akademskom okruženju – promjene i prepreke (iz perspektive kritičkog knjižničarstva)

Sažetak

O slobodnom pristupu informacijama u akademskoj zajednici u ovome izlaganju govorit će se iz perspektive kritičkog knjižničarstva koje u fokusu ima zaštitu ljudskih prava i stremljenje ka kritičkom diskursu, u čijem je temelju društvena odgovornost struke i etika intelektualnih sloboda. To nas u prvom redu vraća na načela struke kao „osigurača“ uvjeta za ravnopravno učenje i obrazovanje svih članova društva. Osigurati slobodan pristup informacijama veliki je izazov današnjem knjižničarstvu, a posebno visokoškolskom/akademskom/znanstvenom, jer su visokoškolske knjižnice kao knjižnice u sastavu institucija obvezne pratiti trendove samog sustava znanosti i visokog obrazovanja.

Društveno-ekonomska transformacija u smjeru komodifikacije znanja i obrazovanja kojoj svjedočimo stavlja nas pred nove oblike proizvodnje i distribucije informacija, a posebno znanstvenih informacija. Prema autoričinu mišljenju, pravo na pristup informacijama koje proizvodi akademska zajednica ključno je etičko i profesionalno pitanje za visokoškolskog knjižničara (češće knjižničarku). U izlaganju će biti dan i osvrt na Okrugli stol o slobodnom pristupu informacijama održan 2005. godine, koji je bio posvećen ovoj temi te će biti analizirani relevantni trendovi prisutni u akademskom okruženju. Autorica će nastojati analizirati koliko su se kroz zakonodavni okvir, kao i kroz profesionalne/strukovne i obrazovne akte tijekom posljednja dva desetljeća mijenjali koncepti kao što su akademska sloboda, autonomija sveučilišta, intelektualno vlasništvo, autorska prava, otvorena znanost, *commons* / javno dobro, pa i samo pravo na slobodan pristup informacijama.

No što pravo na informaciju danas znači? Prije dvadesetak godina govorilo se kako je to jedan od stupova suvremenog demokratskog društva i kako taj koncept treba primjenjivati u što širem smislu. Danas se čini da se u praksi taj smisao i značenje zapravo sužava i zamagljuje, što se može vidjeti i u nekim relevantnim pravnim i profesionalnim dokumentima (direktive, standardi, smjernice, zakoni, podzakonski akti), za što će se dati primjeri.

Sama takva praksa stvara kolizije koje donose ograničenja i prepreke u profesionalnom pristupu (primjerice, zakonska regulativa o autorskim pravima koja je u sukobu s interesima društva kao cjeline), a akademska i znanstvena zajednica trebale bi služiti interesima društva, što znači pružiti znanje zajednici i omogućiti da se ono nesmetano dijeli i širi. Pozicija kritičkog bibliotekarstva dopušta i radikalnija pitanja i aktivistički pristup te često izlazi iz okvira institucionalnih postavki ili ih barem nastoji mijenjati. Da izlaganje ne bi ostalo na razini puke kritike i postavljanja radikalnih pitanja, u njemu će biti izneseno nekoliko pitanja, a bit će potaknuta i rasprava o tome kako se kao knjižničarska zajednica u akademskom okruženju, osim hvalevrijednih projekata otvorene znanosti u institucionalnom okviru, možemo zalagati

za širenje sloboda na pristup informacijama služeći se profesionalnom ulogom za pritisak na institucije unutar kojih djelujemo: odnosno, kako se profesionalno boriti da etičko načelo „znanost je javno dobro“ ne postane tek slogan na aktivističkom transparentu.

Ključne riječi: etička načela knjižničarstva, komodifikacija znanja, kritičko knjižničarstvo, otvorena znanost, visokoškolske knjižnice

Radna biografija

Sanja Kovačević diplomirana je knjižničarka, zaposlena u Knjižnici Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 2008. godine gdje vodi zbirke kroatistike i južnoslavenskih filologija i književnosti. Radila je u Knjižnicama grada Zagreba od 1997. do 2008. na poslovima nabave i stručne obrade (Knjižnica Sesvete, Knjižnica Novi Zagreb). Na sadašnjem radnom mjestu aktivno sudjeluje u izobrazbi studenata i knjižničara, kao i u radnim grupama za izradu strateških dokumenata i pravilnika. Prevodi, lektorira i piše za izdanja HKD-a i ZKD-a (zbornici *Arhivi, knjižnice, muzeji, Slobodan pristup informacijama, Predmetna obrada, Dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica; IFLA-ine smjernice, Novi uvez*), izradila je i predmetno kazalo za publikaciju *Knjižnica za nove generacije: virtualni sadržaji i usluge za mlade* (HKD, 2013). Piše i prevodi s engleskoga jezika za razne književne, kulturološke i društvene medije (*Treća, Libra Libera, Zarez, Tvrđa, Libela, Bilten, H-Alter...*).

Maja Kasapović

Strukovna škola Virovitica

majapecek@gmail.com

Deliberacija u Strukovnoj školi Virovitica

Sažetak

Niska razina svijesti o važnosti aktivnoga građanstva i nedostatak demokratske kulture karakteristični su za mlade u Hrvatskoj. Problem uzrokuje to što mladima nisu dostupne aktivnosti koje bi ih osposobile za razvijanje i zagovaranje vlastitih stavova. U izlaganju će fokus biti na strukovnim školama koje su u neku ruku i zakinite za određene sadržaje koji bi možda učenike i poticali na kritičko razmišljanje i argumentiranu raspravu. Debata je strukturirana rasprava s određenim pravilima u kojoj postoje dva tima: afirmacija i negacija. Afirmacija svojim argumentima dokazuje zadanu tezu, dok je negacija napadanjem afirmacijskih i iznošenjem vlastitih argumenata napada. U sklopu debatnog kluba razvijaju se vještine argumentacije, kritičkog razmišljanja, izražavanja, timskog rada, učenici se senzibiliziraju na različitosti, važnost ljudskih prava i osnažuje ih se za informirano djelovanje. Te vještine primijenjene su tijekom deliberacijske aktivnosti u Strukovnoj školi. Deliberacija je oblik javne rasprave u kojoj su učenici imali priliku raspraviti o problemima koji ih muče te predložiti određena rješenja. Dva goruća problema koja su učenici sami prepoznali, istražili, potkrijepili argumentima i izložili u svojoj javnoj raspravi bila su: problem prijevoza i problem stručne prakse. Sudjelovanjem u navedenim aktivnostima učenici su stekli praktična iskustva i trajna znanja koja će im pružiti temelj za aktivno sudjelovanje u društvu. Isto tako, razvija se model deliberativnog javnog mnijenja za primjenu u kontekstu jedinica lokalne uprave i samouprave za uključivanje ranjivih skupina u donošenje odluka, a koji okuplja građane, stručnjake, moderatore i predstavnike lokalnih vlasti te im olakšava suradnju i kreiranje rješenja.

Ključne riječi: aktivno građanstvo, argumentacija, debata, deliberacija, informirano djelovanje, kritičko razmišljanje, ljudska prava

Radna biografija

Maja Kasapović rođena je u Zagrebu. Djetinjstvo je provela u Slavoniji, u Čačincima i Orahovici, gdje je završila opću gimnaziju. Iste godine, 1996., upisuje Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za sociologiju. Nakon završetka fakulteta zapošljava se u Strukovnoj školi Virovitica na radnom mjestu nastavnika društvene grupe predmeta. Tijekom rada s učenicima uvidjela je da je potrebno dodatno raditi na razvoju vještina komunikacije, samopouzdanja te argumentiranoj raspravi. Stoga je početkom školske godine 2022./2023. s učenicima osnovala debatni klub „Rizik“ koji djeluje kao izvannastavna aktivnost. Već u prvoj godini djelovanja klub je postigao uspjeh u svladavanju debate kao aktivnosti i nastavne metode. Isto tako, debatni klub je sudjelovao u projektu Hrvatskog debatnog društva „Demokratsko procijepljenje – Debatni klubovi i deliberativna demokracija kao model razvoja demokratskih kompetencija i participativnog donošenja odluka“.

Anita Tufekčić

OŠ „Antun i Stjepan Radić“ Gunja

ariana200@gmail.com

Biljana Krnjajić

OŠ Siniše Glavaševića Vukovar

biljana.krnjajic@gmail.com

Čiji je crtež najljepši? – Razvoj dječjih vrlina i vrijednosti

Sažetak

U izlaganju će biti opisano sudjelovanje u projektu VirtoEuropa, tijekom čije je provedbe osmišljeno niz aktivnosti kojima se potiče emocionalni i socijalni razvoj učenika, razvoj komunikacijskih vještina i pozitivnog mišljenja. Cilj projekta bio je osmisliti zabavan i edukativan sadržaj o Europskoj uniji temeljen na programu Virtograd, koji pomaže svakom djetetu da osvijesti svoja prava i vrijednosti, otkrije svoje potencijale i razvije vrline. Projektom se učenicima željela prenijeti poruka da su suradnja i pridonosenje društvu vlastitim talentima jedini način da se žive europske vrijednosti i ciljevi, da je te talente potrebno uvažavati, poštovati i prihvaćati da bi se moglo zajedno raditi i stvarati te da samo ujedinjeni u svojim različitostima možemo imati „supermoći“.

Na radionicama su se pomoću slikovnica iz projekta učenici upoznali s likovima dječaka i djevojčica i njihovim pravima, otkrili kako izgrađuju samopouzdanje i samopoštovanje te upoznaju svoju vrijednost i talente. Usto, učenici su mogli saznati kako spomenuti likovi razvijaju intelektualne i emocionalne vještine koje će upotrebljavati za postizanje vlastitih dostignuća i težnji surađujući s drugima, što je jedno od temeljnih dječjih prava s kojim se djeca rađaju. Tu su i pravo na kreativnost, hrabrost, upornost, marljivost, strpljivost, mudrost, ljubaznost itd. Učenici su to povezali s vrlinama, a otkrili su i još jednu „supermoć“ koja se naziva tolerancija.

Učenici su zajednički zaključili da svi imamo prava i talente ili „supermoći“. Iz jedne od slikovnica saznali su da je moto Europske unije „Ujedinjeni u različitosti“ i podsjetili se da je to povezano sa „supermoći“ tolerancije. Primarni je cilj stvoriti okruženje u kojem će sva djeca ostvarivati svoja prava i imati temelje za razvoj autentičnosti, za odabir daljnjeg školovanja i ostvarenja svojih potencijala, da bi kao odrasle osobe vodili ispunjene živote te pridonijeli društvu u kojem žive.

Ključne riječi: dječja prava, kreativnost, meke vještine, potencijali, talenti

Radna biografija

Dr. sc. Anita Tufekčić radi u OŠ „Antun i Stjepan Radić“ u Gunji već 16 godina. Dobitnica je nagrade MZO za najbolje učitelje već četvrti put, a dobitnica je i državne „Nagrade Ivan Filipović“ za promicanje pedagogijske teorije i pedagoške prakse u 2022. godini. Područje njezina interesa jesu mediji te filmska i medijska pismenost. Vodi filmsku družinu „Mladi SKIG-ovci“ već osam godina i sudjeluje na brojnim

filmskim festivalima, smotrama i revijama. Prije pet godina doktorirala je na marketingu knjige. Sudjeluje na stručnim seminarima kao voditeljica radionica i izlagačica te objavljuje radove u stručnim časopisima iz područja knjižničarstva i kulture. Posebnu pozornost u svom radu pridaje informacijskim i komunikacijskim tehnologijama tijekom rada na filmu, ali i tijekom rada u knjižnici. Isto tako sudjeluje na filmskim edukacijama i radionicama uživo i na daljinu. Članica je Hrvatske udruge školskih knjižničara i predsjednica podružnice u Vukovarsko-srijemskoj županiji te tajnica Studija kreativnih ideja Gunja (SKIG). U slobodno vrijeme bavi se crtanjem i slikanjem, što je dodatno motivira da organizira brojne kreativne radionice za svoje učenike u školi i izvan nje.

Biljana Krnjajić radi u OŠ Siniše Glavaševića u Vukovaru već 29 godina, i u zvanju je izvrsne savjetnice. Dobitnica je nagrade MZO za najbolje učitelje već treći put, a dobitnica je i državne „Nagrade Ivan Filipović“ za promicanje pedagoške teorije i pedagoške prakse u 2022. godini. Pozitivnim pedagoškim pristupom naglašava važnost funkcije učitelja/knjižničara koja nije samo prenošenje znanja, već prenošenje etičkih vrijednosti, pozitivnih vrednota i uvjerenja, prihvaćanje interesa i sposobnosti učenika, razvijanje samostalnosti te poticanje kreativnosti kao ključne kompetencije za cjeloživotno učenje. Kompetencije, osobnost i afinitet ključni su čimbenici koji mogu osloboditi i buditi entuzijizam učenika, poticati kreativnost i samoostvarenje, dok je glavna uloga učitelja/knjižničara biti pokretač i savjetodavni voditelj te poticati, savjetovati i usmjeravati učenika. Autoričina kreativnost dolazi do izražaja u različitim oblicima, načinima i metodama rada s učenicima. Sudjelovanje na tečajevima na raznim *online* platformama pruža joj mogućnost razvoja kreativnosti te kontinuiranog profesionalnog usavršavanja, a sve u svrhu poboljšanja rada i rezultata u radu s učenicima, kao i poticanje kreativnog načina razmišljanja. Njezina želja je da učitelji, stručni suradnici knjižničari, realiziraju aktivnosti čiji bi cilj bio aktiviranje učenika, koje bi ih potaknule na razmišljanje, da reagiraju na situaciju na kreativne načine.